

Н. В. Мірко,
ст. викладач кафедри теоретичної та прикладної економіки
Міжрегіональна Академія Управління Персоналом

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ

У статті розглянуто організаційно-економічний механізм регулювання внутрішнього ринку продукції легкої промисловості, а також шляхи його удосконалення та активізації.

The article deals with the organizational-economic mechanism of regulation of the internal market of light industry products, as well as ways to improve and enhance.

Ключові слова: внутрішній ринок, легка промисловість, організаційно-економічний механізм, інноваційний розвиток, механізми регулювання, конкурентний розвиток.

Key words: domestic market, light industry, organizational and economic mechanism, innovative development, regulatory mechanisms, competitive development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Суперечності практичної політики, що випливали із домінування тієї чи іншої моделі соціально-економічного розвитку країни (ліберальна чи директивна), не дозволили започаткувати довгострокові тенденції модернізації економіки в контексті світового економічного розвитку, глобалізації господарських процесів. Питання глибокої структурної перебудови економіки не розв'язані й не можуть бути розв'язаними лише шляхом лібералізації та ринкових домінант. Сучасна промислова політика не відповідає належним чином епосі формування інформаційно-індустріального суспільства, бо закладені в її стандартних схемах стимули розвитку вимагають значних ресурсів, посилюють бюрократизацію економіки, збільшують невизначеність в умовах постійних змін точок зростання.

У новій економічній ситуації, що сформувалась в Україні в процесі переходу до ринку, актуальність питань, пов'язаних із забезпеченням конкурентоздатності вітчизняної продукції не тільки зросла, але вимагає пошуку нових шляхів їх вирішення. Особлива увага має приділятися організаційно-економічним механізмам забезпечення конкурентоздатності підприємств. В умовах ринкової економіки забезпечення конкурентоздатності підприємств легкої промисловості залежить від багатьох факторів зовнішнього та внутрішнього характеру, що зумовлює необхідність використання системного підходу в дослідженні характеру їх впливу.

Оптимальний шлях модернізації національної економіки — підвищення конкурентоспроможності та досягнення на її основі сучасних стандартів добробуту населення. Для цього необхідна розробка та реалізація відповідної державної інноваційної та конкурентної регуляторної політики [1; 2].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В умовах глобалізації та ринкової трансформації економіки, стимулювання зростання ВВП та структурних змін у економіці країни виникла необхідність провести дослідження структурних дисбалансів вітчизняної економіки, розкрити механізм державної політики, спрямований на регулювання взаємодії внутрішнього та зовнішнього ринків, збалансування цього процесу [3]. Загалом механізм регулювання взаємодії внутрішнього та зовнішнього ринків має включати наступні елементи: державна промислова, аграрна, валютно-курсова, кредитно-фінансова, митно-тарифна, інвестиційна, бюджетно-податкова політика та політика розвитку підприємництва [1; 4—6]. Фактично вплив різних напрямів державної політики є взаємопов'язаним. Комплекс заходів узгодженої державної політики має здійснювати стимулюючий ефект у наступних напрямках. Першим є розширення внутрішнього попиту за рахунок розширення доступу до дешевих споживчих кредитів з боку домогосподарств, пільгових кредитів для сільськогосподарчих підприємств та підприємств, які впроваджують інновації, інвестиції у виробничу сферу та ін. [7]. Другим напрямом має виступати вдосконалення структури внутрішньої пропозиції за рахунок підвищення конкурентоспроможності підприємств — резидентів країни, спрощення системи звітності підприємств та поліпшення бізнес-клімату, розвитку виробництва, які вимагають інтенсивного імпорту технологій та капіталу, та ін. [8—10].

НЕВИРІШЕНА РАНІШЕ ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Для обґрунтування напрямів подальшого розвитку легкої промисловості, з'ясування причин, що перешкод-

жають виходу її товарів на внутрішній ринок, доцільно використати системний підхід у питанні дослідження організаційно-економічного механізму регулювання та активізації внутрішнього ринку продукції легкої промисловості.

ФОРМУВАННЯ МЕТИ СТАТТІ

Метою даної статті є розкриття соціально-економічного механізму розвитку та регулювання внутрішнього ринку продукції легкої промисловості України.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Можливості трансформаційних економік залучатися на рівноправних засадах до глобалізаційних процесів вкрай обмежені внаслідок низки інституційної і структурної невідповідності національної економіки тенденціям глобального розвитку. В умовах глобалізації якість та структура зв'язків внутрішнього та зовнішнього ринків відіграє визначну роль у визначенні параметрів економічного зростання, а дисбаланси у взаємодії внутрішнього та зовнішнього ринків призводять до погіршення платіжного балансу, розвитку інфляції, валютних та фінансових шоків, що вимагає створення дієвого механізму регулювання з боку держави [3].

Взаємодія внутрішнього та зовнішнього ринків характеризується складним, взаємним та різноспрямованим впливом основних елементів ринків, причому кожен із елементів може бути як чинником зміни інших, так і результатом впливу різних елементів чи факторів. У цьому контексті важливим стає те, щоб взаємодія внутрішнього та зовнішнього ринків позитивно впливала на всебічний розвиток економіки і підвищення добробуту населення. Ключове місце у цьому процесі займає політика держави, яка має спиратися на вичерпну інформацію щодо основних тенденцій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Особливе значення сьогодні має стратегічне управління регіональними ринками [11; 12]. Низький рівень взаємодії підприємств у регіональних економічних системах при низькій централізації управління став одним з чинників, що деформують регіональні ринки і знижують конкурентоспроможність підприємств. Відсутність стратегічного управління регіональними економічними системами стримує економічний ріст регіонів, підвищення якості життя населення і викликає відцентрові тенденції "відособлення" регіональних ринків.

Усе це приводить до висновку про необхідність подальшого розвитку методології управління регіональними ринками. Ця методологія повинна, з одного боку, відбивати специфічні умови трансформації економіки, з іншого — дозволяти адекватно реагувати на швидкі й несподівані зміни.

Економічний ріст у регіоні базується на внутрішніх немобільних ресурсах (чинниках виробництва) і залученні мобільних ресурсів з інших регіонів. Регіональні відмінності в цінностях, культурі, структурі економіки, існуючих інститутах сприяють підвищенню конкурентоспроможності й призводять до створення кластерів галузей. Ці підходи органічно поєднуються з концепцією територіального маркетингу, в основі якої лежить гіпотеза про залежність ринкової поведінки покупців, а також інших суб'єктів ринку від регіональних чинників.

Якщо виходити з того, що основна мета перехідної економіки — формування ефективних ринків, то регіон слід розглядати як сукупність ринків, що формуються. Оскільки в процесі формування і розвитку ринків важли-

вою є роль державних органів влади, то під регіонами слід розуміти такі суб'єкти території країни, що мають реальні можливості впливати на розвиток галузевих і локальних ринків на своїй території. Об'єднання регіонів розширює можливості управління регіональними ринками.

Стратегічна мета будь-якого регіону — стійкий і довгостроковий економічний ріст. Основою управління регіональними ринками є державне регулювання ринків. Національні ринки, що формуються, нестабільні, і періоди високої прибутковості бізнесу швидко змінюються періодами низької рентабельності, у зв'язку з чим однією з найважливіших функцій управління ринками стає підтримка їх стабільності й прийнятної прибутковості. Органи регулювання час від часу переходять до захисту інтересів галузей (підприємств), за регулювання яких вони відповідають, замість відстоювання інтересів суспільства. Значною мірою тому, що у них немає необхідної інформації (чи вона спотворена) і чітких норм поведінки. Іноді галузі, які потенційно високо конкурентні й відкриті для входу, домагаються державного регулювання для блокування входу і запобігання ціновій конкуренції [13].

Посилення невизначеності на регіональних ринках супроводжується загостренням конкуренції. Стратегія, покликана забезпечити майбутнє благополуччя регіону, має бути спрямована на досягнення довгострокових конкурентних переваг на регіональних і галузевих ринках. Не слід орієнтувати систему управління регіональними ринками на зосередження в одному напрямі, тобто на виконанні зобов'язань перед однією зацікавленою громадською групою; головне завдання регіонального менеджменту — погоджувати суперечливі інтереси різних зацікавлених груп, що чинять найбільший вплив на розвиток підприємств і ринку.

Унікальна особливість трансформації національних ринків полягає в тому, що, якщо в інших країнах зміни на ринках проходили послідовно впродовж досить тривалого періоду часу, то в нас волею обставин вони були спресовані в часі, тобто відбувалися одночасно по багатьох напрямках і на усіх ринках. Управління поведінкою підприємств на ринку може бути ефективним, тільки коли воно здійснюється на основі комбінування різних концепцій або методів стратегічного управління [14].

Стаття 42 Конституції України встановлює принцип державного захисту добросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності. Особлива увага Основного Закону нашої держави до економічної конкуренції впливає з її ключового місця як в системі ринкової економіки, так і в системі демократичного суспільства. Адже саме вільне змагання підприємств з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими забезпечує: найбільш ефективний розподіл обмежених суспільних ресурсів; максимально ефективне використання кожним виробником наявної в нього частки суспільних ресурсів; створення та впровадження нових товарів, послуг, технологій, сприяння науково-технічному прогресу.

Протягом дев'ятнадцяти років в Україні відбувся перехід від планово-адміністративної економіки до ринкової, в якій більше половини всіх товарів, робіт і послуг виробляється суб'єктами господарювання, що діють за умов істотної конкуренції. Конкурентне середовище сформовано, зокрема, у торгівлі, на багатьох ринках агропромислового комплексу, легкої, харчової промисловості, машинобудування, будівництва, автомобільного транспорту, у фінансовій діяльності тощо.

Загальною метою антимонопольно-конкурентної

Таблиця 1. Рентабельність операційної діяльності в окремих видах економічної діяльності (за даними 2004 року) [2]

	Рівень рентабельності (збитковості), %
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	10,7
Промисловість	4,7
Добувна промисловість	8,5
Обробна промисловість	5,4
з неї:	
харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів	2,0
легка промисловість	0,4
виробництво деревини та виробів з деревини	4,1
целюлозно-паперова промисловість; видавнича справа	7,7
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	4,9
хімічна та нафтохімічна промисловість	7,0
виробництво інших неметалевих мінеральних виробів (будматеріалів, скловиробів)	6,3
металургія та оброблення металу	9,2
машинобудування	3,1
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	-1,3
Будівництво	2,1
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	12,5
Транспорт та зв'язок	10,3
Фінансова діяльність	28,1
В цілому по економіці	6,4

політики в нашій державі в цей час можна визначити істотне збільшення питомої ваги конкурентного сектора економіки та забезпечення рівності умов конкуренції на товарних ринках.

При цьому у конкурентному секторі першочерговими завданнями є забезпечення належних інституційних передумов ефективної конкуренції, недопущення деформацій ринкового механізму внаслідок втручання державних органів; розвиток належного інформаційного забезпечення функціонування товарних ринків; створення та розвиток ефективних каналів розповсюдження товарів.

Найгострішими на цей час проблемами розвитку конкуренції на ринках з конкурентною структурою в Україні є [2]: нерівність умов конкуренції внаслідок впливу адміністративних чинників; спотворення конкуренції внаслідок "тінізації" господарювання; недобросовісна конкуренція; інституційні обмеження конкуренції.

Досить точне уявлення про прибутковість української економіки дають показники рентабельності операційної діяльності. Норма рентабельності (відношення результату від операційної діяльності до витрат операційної діяльності) є об'єктивним показником нормальної організації суспільного виробництва ринкового типу, відображає потенційну можливість формування відтворювальних фінансових ресурсів, підвищення конкурентоспроможності економіки, впровадження інновацій. Аналіз статистичних даних засвідчує досить істотну міжгалузеву диференціацію рівнів рентабельності (табл. 1).

Великі, навіть надмірні внутрішні коливання дохід-

ності, що спостерігаються в національній економіці, свідчать, що не відбувається вільного міжгалузевого перерозподілу капіталу, конкурентні механізми не виконують функції вирівнювання галузевої норми прибутку, що спотворює інвестиційні процеси в нашій країні.

Світовий досвід свідчить, що нормальний показник рентабельності складає 8—10 %. В цих умовах підприємства мають необхідні ресурси для розвитку, впровадження інновацій. У цілому, прибутковість української економіки близька до норми. Однак внаслідок вражаючої різниці в рівнях рентабельності більшість галузей реального сектора функціонує на її нижчій межі, що негативно впливає на конкурентоспроможність економіки та потенціал її підвищення.

Отже, великі відхилення та диференціація прибутковості різних видів економічної діяльності виступають свідченням невідповідності структурної, цінової, податкової політики тощо, істотних недоліків у системі державного регулювання економіки.

Дослідження інтенсивності конкурентного тиску в різних сферах національної економіки, як і аналіз структурних передумов конкуренції, виявляє істотні галузеві відмінності.

Так, інтенсивність внутрішньої конкуренції між українськими підприємствами за багатьма видами економічної

діяльності є високою. Найвищі рівні внутрішньої конкуренції спостерігаються у фінансовій діяльності, харчовій промисловості, на автотранспорті, в будівництві. Разом із тим, слабкою є конкуренція у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води, помірною — у легкій, хімічній та нафтохімічній промисловості, машинобудуванні, водному, залізничному та авіаційному транспорті (хоч у цілому в промисловості та на транспорті спостерігалось посилення інтенсивності внутрішньої конкуренції).

Переважає значення конкуренції з боку вітчизняних товаровиробників для більшості галузей демонструють і дані опитувань про відчутність впливу внутрішньої і зовнішньої конкуренції у галузевому розрізі. Разом із тим, для окремих галузей характерний більш істотний вплив зовнішньої конкуренції. Таке становище засвідчено, зокрема, для легкої промисловості, машинобудування, хімічної та нафтохімічної промисловості (табл. 2, [2]).

Світовий досвід свідчить, що зростання конкурентоспроможності національної економіки потребує організаційно-економічного, фінансового та інституційного забезпечення. В Європі на Лісабонській Раді (2000 рік) була прийнята програма "Створення до 2010 року найбільш конкурентоспроможної і динамічної економіки у світі". Згодом було уточнено пріоритети програми, серед яких програма підприємництва та інновацій, сприяння поширенню інформаційно-комунікаційних технологій та енергетична програма з відповідним фінансуванням.

Важливу роль у формуванні та проведенні державної конкурентної політики відіграє партнерство держави

та бізнесу, яке передбачає структурований діалог між урядом та бізнесом для поліпшення стану конкурентного середовища та інвестиційного клімату в країні. Безумовно, особливості партнерства держави та бізнесу в сфері конкуренції в окремій країні зумовлені, перш за все, її політичним та економічним середовищем. Разом з тим, ключові, системні питання цього партнерства є загальними для більшості країн, в тому числі й України.

Універсальними принципами конкурентоспроможності є жорстка конкуренція у сприятливому для бізнесу середовищі та дієве державне регулювання. Україна досягне стабільного та динамічного зростання економіки лише тоді, коли ці принципи будуть покладені в основу державної політики [15]. В структурі державного регулювання економіки вихідним організаційно-економічним інструментом виступає індикативний план. Цю роль він виконує завдяки таким своїм властивостям. По-перше, він є інструментом, в якому визначаються цілі, пріоритети та головні параметри передбачуваного розвитку економіки; по-друге, його показники виходять із необхідності досягнень узгодженого розвитку окремих галузей та регіонів; по-третє, він визначає доцільність і характер тих змін, які необхідно впровадити в систему державних регуляторів з метою створення передумов, необхідних для досягнення цілей, поставлених у плані.

Важливою метою державного регулювання цін є захист внутрішнього ринку від негативного впливу зовнішньої конкуренції. У кожній країні внутрішні ціни, як правило, відрізняються від світових, що зумовлено неоднаковим рівнем витрат на виробництво товарів та різницею в системі оподаткування. Якщо внутрішні ціни вищі за світові, то імпорт дешевих іноземних товарів може завдати шкоди національним підприємствам, призвести до спаду виробництва та зростання безробіття. Для запобігання таким явищам держава використовує політику протекціонізму, яка, зокрема у сфері ціноутворення, передбачає дотування національних виробників або підвищення цін на окремі імпортовані товари до необхідного рівня за допомогою ввізного мита. Ввізне (імпортне) мито, як непрямий податок на товари, що стягується при їхньому ввезенні на митну територію країни, є основним інструментом регулювання цін на імпортовані товари. У світовій практиці його роль поступово зменшується і в наш час середній рівень митного оподаткування в країнах-членах Всесвітньої торгової організації становить приблизно 5 %.

Однією з найбільш складних проблем адаптації підприємств легкої промисловості стало вільне ціноутворення після його лібералізації [16]. Виникла необхідність відповідної орієнтації в ціновій кон'юнктурі ринку і проведення власної, ефективної для підприємств цінової політики. Сучасне економічне середовище, в якому функціонують підприємства легкої промисловості, характеризується економічною кризою і, в цілому, несприятливи-

Таблиця 2. Рівень внутрішньої та зовнішньої конкуренції в окремих видах економічної діяльності у 2005 році (за чотирьохбальною системою)

Вид економічної діяльності	Бальна оцінка відчутності конкуренції з боку товарів		
	вітчизняних виробників	близького зарубіжжя	далекого зарубіжжя
Фінансова діяльність	3,9	2,3	1,9
Харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів	3,7	2,5	2,1
Міський та автодорожній транспорт	3,5	1,9	1,6
Будівництво	3,4	1,7	1,4
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	3,3	2,4	2,1
Авіаційний транспорт	2,8	2,0	1,6
Водний транспорт	2,7	2,4	3,0
Легка промисловість	2,9	2,9	3,4
Хімічна та нафтохімічна промисловість	2,9	3,1	3,4
Машинобудування	2,9	3,4	3,3
Економіка в цілому	3,3	2,4	2,0

ми зовнішніми умовами. Для нього характерні такі риси: слабка конкуренція; наявність інфляційних витрат; політика штучного збільшення цін і відсоткових ставок, високих податків; стійко зберігається тенденція випереджального зростання цін на сировину, паливо, енергоресурси і транспортні тарифи, що тягне за собою подальше зниження рентабельності, згортає підприємницьку активність.

З метою обґрунтування комплексної моделі ціни в умовах трансформаційної економіки та розробки наукової методики і рекомендацій з формування ціни на вітчизняних підприємствах легкої промисловості необхідно вирішити такі задачі: розкрити економічну сутність ціни на підставі вивчення цінових парадигм та їх втілення у практиці підприємств; обґрунтувати концептуальну модель ціни для цих підприємств: проаналізувати стан практичного ціноутворення на підприємствах різної форми власності; визначити та систематизувати основні ціноутворювальні фактори для перехідної економіки на підставі аналізу діяльності вітчизняних підприємств; запропонувати алгоритм комплексного формування ціни на підприємстві; розробити рекомендації щодо інформаційного забезпечення процесу комплексного ціноутворення на підприємстві [16].

Розвиток теорії ціни у контексті формування двох парадигм (споживної та вартісної) дозволяє застосовувати системний підхід до розкриття економічної сутності цін. Інверсний характер трансформації економіки України зумовлює ідею синтезу споживної та вартісної парадигм як обґрунтування моделі ціноутворення на підприємствах легкої промисловості. Дослідження діяльності цих підприємств, їх внутрішнього та зовнішнього середовища свідчить про те, що підґрунтям формування ціни мають стати такі фактори: витрати виробництва, співвідношення попиту і пропозицій, державне регулювання, переваги споживачів, конкурентне середовище.

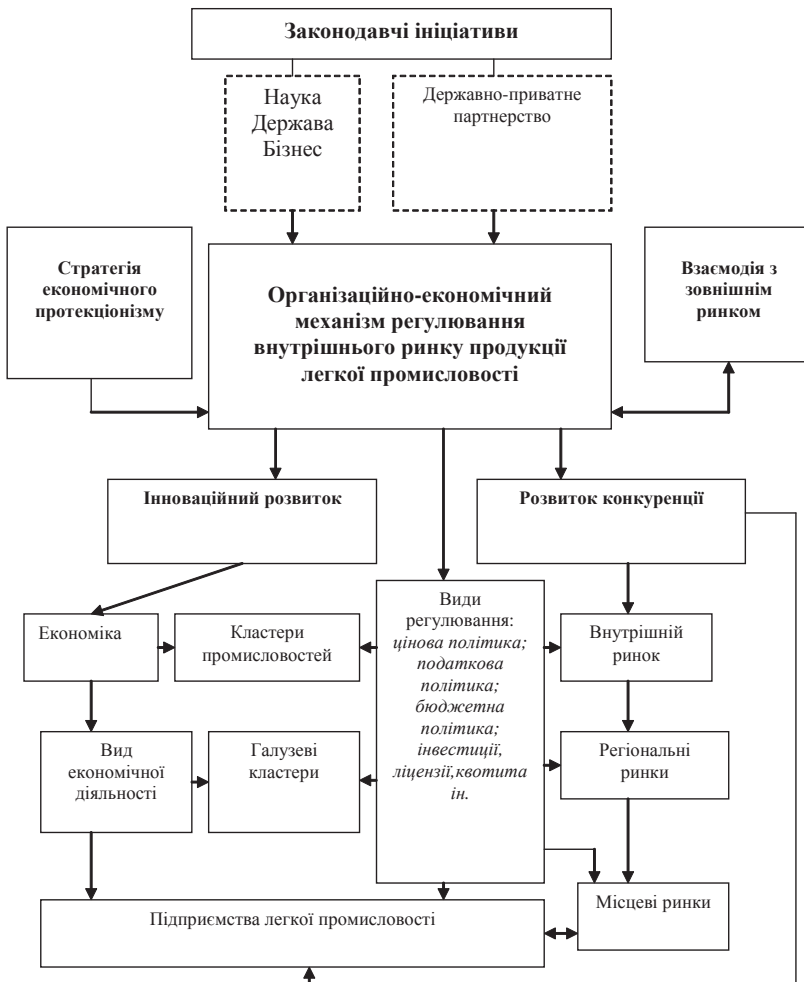

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм регулювання та активізації розвитку внутрішнього ринку продукції легкої промисловості

Розглянемо сутність та структуру внутрішнього економічного механізму підприємства [17]. Внутрішній економічний механізм підприємства — це система економічних методів та важелів, що, по-перше, забезпечує зовнішні зв'язки підприємства і створює відповідні умови отримання доходу; по-друге, сприяє розвитку виробничих відносин усередині підприємства. У першому випадку його принципи цілком визначаються особливостями господарського механізму суспільства (домінуючою формою власності на засоби виробництва, існуючими системами ціноутворення, оподаткування, планування тощо), а в другому випадку — особливостями виробничих відносин в підприємстві.

Структура внутрішнього економічного механізму включає в себе: організаційно-економічну систему або формування вертикальних зв'язків між підрозділами й адміністративним центром та горизонтальних зв'язків між окремими підрозділами; систему внутрішньогосподарського ринку; систему планування діяльності підрозділів; систему контролю й оцінки діяльності підрозділів; систему матеріальної відповідальності підрозділів; мотиваційний механізм.

Організаційно-економічна система підприємства визначається переважно формою зв'язків між окремими підрозділами. Можна визначити три типи технологічних зв'язків виробництва.

1. Послідовний технологічний зв'язок, якому прита-

манна відкрита мережа зв'язків між виробництвами, що спеціалізуються на виробництві однорідного кінцевого продукту. У такій мережі вихідна сировина послідовно переробляється в кілька етапів. Центром цієї системи (головним виробництвом) є виробництво кінцевого продукту, яке визначається результатами діяльності всіх елементів технологічної системи. Така мережа зв'язків характерна для металургійної, текстильної, хімічної, лісової та інших галузей промисловості.

2. Паралельний технологічний зв'язок, що являє собою мережу зв'язків з розгортанням виходів з першої виробничої ланки в ряд паралельних виробництв, які виготовляють з напівфабрикатів різні кінцеві продукти. Центральним елементом такої виробничої системи є виробництво, яке переробляє вихідну сировину. Така структура має місце у нафтопереробній, деревообробній, взуттєвій та швейній промисловості.

3. Послідовно-паралельний технологічний зв'язок — це мережа зв'язків з різними входами вихідної сировини у ряд виробництв з послідовним розгортанням входів у такі виробництва, одно- чи дворівневим напівфабрикатом і кінцевим продуктом. У середній ланці такої виробничої системи виготовляються напівпродукти для кінцевої ланки, проте вони самі можуть бути кінцевими продуктами. Така структура характерна для машинобудівних галузей промисловості (авіаційної, автомобільної, суднобудівної та ін.).

Структура технологічної мережі виробництва кінцевого продукту впливає на організацію виробничої кооперації між підрозділами, визначає ступінь залежності підрозділу підприємства від його адміністративного центру, а також організацію управління на рівні адміністративного центру.

Мотиваційний механізм створюється відповідно до структури підприємства та складності його цілей. Він охоплює, як правило, три підсистеми мотивів, кожна з яких спрямована на досягнення певних цілей підприємства, а саме: мотиваційного механізму високоякісної продуктивної праці; мотиваційного механізму науково-технічного розвитку виробництва; мотиваційного механізму підприємництва.

Мотиваційний механізм високоякісної продуктивної праці спрямований на раціональне використання виробничих ресурсів, підвищення продуктивності праці, бездефектне виготовлення продукції, скорочення термінів освоєння виробництва нової конкурентоспроможної продукції. Як показують численні соціологічні дослідження, переважаючим є мотиваційний механізм праці, в якому схильність особистості до праці має більшу мотиваційну цінність, ніж спонукання до праці, а останнє — більшу цінність, ніж примушення до праці. Дослідження мотиваційних механізмів трудових колективів бригад, дільниць, цехів (середня групова оцінка особистих мотивів) на підприємствах текстильної та легкої промисловості доводять, що для колективів, де переважає мотивац-

ійний механізми праці, характерні висока якість виготовлення продукції, перевиконання норм виробітку, задоволення працею, висока дисципліна та низька плінність кадрів. Мотиваційний механізм науково-технічного розвитку виробництва спрямований передусім на підвищення науково-технічного рівня підприємства, створення та освоєння нових видів продукції. В основу цього механізму покладено мотиви нововведень у виробництві, які генеруються внутрішніми елементами виробничого процесу і зовнішнім оточенням, мотиви сприйняття нововведень виробничою системою (відкритість технологічної системи для нововведення, сприйняття нововведень організацією та персоналом), мотиви інженерно-технічної творчості як безпосередніх учасників процесу технічного розвитку, так і учасників виробничого процесу. В умовах централізованого управління основними мотивоутворювальними чинниками розвитку підприємства були план і наявність централізованих капіталовкладень. У ринковій економіці мотиви науково-технічного розвитку генеруються внутрішніми і зовнішніми чинниками виробничої системи: параметрами виробничого процесу (якісними результатами процесу, рівнем соціальної організації та мотивації праці), параметрами ринкового середовища (конкурентоспроможність, прибуток, нові потреби), новими досягненнями науково-технічного прогресу, екологічними параметрами. Мотиваційний механізм підприємництва спрямований на виживання та досягнення успіху в умовах конкуренції в коротко- і довгостроковому періодах. Функціонування цього механізму забезпечують мотиви конкуренції і кооперації при створенні нової продукції і технології, підприємницькі стратегії, мотиви підприємницького ризику, мотиви підприємницьких реакцій на зміну зовнішнього оточення, мотиви внутрішньофірмового підприємництва, які забезпечують гнучкість управління і сприйняття нововведень. Таким чином, особливості кожної з наведених складових внутрішнього економічного механізму визначають характер діяльності підприємства як системи та створюють умови для досягнення поставлених цілей.

Підсумовуючи все викладене вище, можливо представити наступну схему організаційно-економічного механізму регулювання та активізації розвитку внутрішнього ринку продукції легкої промисловості (рис. 1).

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах господарювання та формування конкурентного середовища зростає роль конкурентоздатності продукції підприємств як основного критерію, що забезпечує ефективність виробництва та сприяє швидкому інтегруванню України в ЄС. Системний підхід у сучасній інтерпретації дозволяє не тільки виявляти критичні фактори, що впливають на конкурентоздатність підприємств легкої промисловості в умовах ринку, але й формувати відповідну стратегію управління їх розвитком. При цьому організаційно-економічний механізм регулювання ринку продукції підприємств легкої промисловості є комплексним за своїм складом та багаторівневим за структурою.

Література:

1. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004—2015 роки) "Шляхом Європейської інтеграції" / [Бабенко С.Г., Гальчинський А.С., Геєць В.М. та ін.]; Нац. ін-т стратег дослідж., Ін-т екон. прогнозу-

вання НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. — 416 с.

2. Конкуренція в Україні: Аналітична доповідь щодо стану, тенденцій і проблем розвитку економічної конкуренції у 2000 — 2005 роках. — К.: Антимонопольний комітет України, Центр комплексних досліджень з питань антимонопольної політики, Ін-т екон. та прогнозів. НАН України, 2006. — 40 с.

3. Даниленко О.Л. Механізм регулювання взаємодії внутрішнього та зовнішнього ринків // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (Серія "Економіка"). — 2008. — № 802. — С. 6—11.; Електронний ресурс: <http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Ekon/802/08dolmeh.pdf>

4. Стратегії розвитку України: теорія і практика. — К.: НІСД, 2002. — 864 с.

5. Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми / За ред. М.М. Якубовського. — К.: НДЕІ Міністерства економіки України, 2005. — 410 с.

6. Дідківська Л.І. Теоретико-методологічні засади вдосконалення конкурентної політики держави // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. — 2007. — №2(25).

7. Давиденко С.В. Вплив розширення внутрішнього ринку на економічне зростання України // Стратегічні пріоритети. — 2006. — № 1. — С. 93—101.

8. Курганська Б.М. Організаційно-економічні механізми забезпечення конкурентоздатності підприємства (на прикладі швейної промисловості): дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / НАН України; Інститут регіональних досліджень. — Л., 2002.

9. Пугачова М. В., Щербак А. В. Конкурентне середовище в Україні: тенденції останніх років // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. — 2005. — № 2. — С. 19—24.

10. Конкурентоспроможність національної економіки / [за ред. д-ра екон. наук Б. Є. Кваснюка]. — К.: Фенікс, 2005. — 582 с.

11. Блинов А.О., Захаров В.Я. Управление региональными рынками // Менеджмент в России и за рубежом. — 2003. — № 1.

12. Новоселов А.С. Региональные рынки. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 479 с.

13. Формування галузевих ринків України: перехідний період / За ред. В.О. Точиліна. — К.: Фенікс, 2004. — 332 с.

14. Минцберг Г., Альстрэнд Б., Лэмпел Дж. Школы стратегий / Пер. с англ. — СПб.: Питер, 2000. — 336 с.

15. Стельмашук А.М. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. — Тернопіль: ТАНГ, 2000. — 315 с.

16. Бардін Я.О. Механізм удосконалення процесів ціноутворення на підприємствах легкої промисловості. Київський національний університет технологій та дизайну Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/PRNIT/Economics/bardin%20ja.o..doc.htm>

17. Сутність та структура внутрішнього економічного механізму підприємства. Конспект лекцій "Внутрішньо-економічний механізм підприємства" — Предмет. "Економіка, економіка підприємств". Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://readbookz.com/book/111/2612.html>

Стаття надійшла до редакції 10.01.2011 р.